

Сынаго
2 хурчм

ЫНҒЫРЫҢЫ ӨЙҮҮБҮТ

Биһиги оройуоммут колхозтарын уонна
совхозун сүөсүһүттэрин, специалистарын
эбэһээтэлистибэлэрэ

П. МАСЛОВ фотоза-
ССТА фотохромиката.

(Энэхээргүйгээс нь оройгоор сүсгүйтгэсэн
уламжлалынхаахь гүйцэтгэлээр
хүнийг хамгаална.)

Сири онгөрөөччулар рапордара

Чай лийнин атымылааһымы бил-
лааннарын, эбэһээтэдиэтибэлэрин
аһара толорбут Грузия, Азербай-
джан, Краснодарской кыргызай
чэйн үүннэрээччилэрэ сүтүһүн-
лэннэлэр.

Тыа хайаайметыбатын бө-
дүүкесубатын государствога
атымылааһымы салданар.

СССР.

CCTA.

Комсомол төрөөбүт күнүгэр

BIHIGI NORR

Колх җиңгаллар махмаллар

П. ПЕРМЯКОВ.

ЧУРАПЧЫТТАН—АММАБА

Быйыл Амма оройуонугар, нини историчес-
най миэстэлэринэн экскурсияҕа барар буолбуп-
путтан бииги бары олус үөрбүппүт. Биигини
кытта билигин Чурапчы орто оскулатын
IX кылааһыгар үөрэнэр Стасик Чичигинэров
уонна Саша Семенов барсыбытара. Кинилэр
фотограф быһыытынан экскурсиябыт былаһын
тухары сылдыбыт миэстэлэрбитин хаартыскаҕа
устубуттара. VI «а» кылаастан Аля Нохтун-
ская эмиз барсыбыта.

От ыйын 1 күнүгэр сарсыярда эрдэ Чурап-
чыттан автомашинаба оворон Аммапыар айам-
мытыгар туруммулут. Бастаан Мындагаайыга
тийиэн Амма өрүһү иытта билсибит сабалан-
мыта. Онтон Амма өройуонун сиригэр Сулбач-
чыга тийибиппит. Онно Саха сиригэр грандан-
снай сэрии геройа биир дойдулаахпыт И. П.
Михайлов—Харачаас пааматынныгар хаартыс-
наба түспүппүт. Пааматыннык Сулбаччы
абыс кылаастаах оскуолатын иннигэр турар.

чуутал К. Захаров кыраайы
гэрэтэр музейы тэрийбонт. Ол
музей сүрүннээн Саха сириг,
ордук Амма оройуонун былыргы-
тын көрдөрөр.

Гражданской сэрингэ анамнаа
салаа өрдүк баай. Мантан бийи-
ги Амма оройуонутар граждан-
ской сэрини улахан кыртаныы-
дара 14 сиргэ буолбуттарын
биллибит.

Музейға Аман патрыот кы

Нинини үерэнзэччилэр уанна пионердар үчү-
гэйдик көрөллөр-харайаллар збит. Уолсайынан
Анна оройуонун устун экскурсиябыт бириэнэ
тигэр биһиги элбэх пааматынньынтары көрдү
бүт. Олору көрүү-истин, санардыы, үерэнзэч-
чилэр шөптөһинилэрэ үчүгэйдик тэриллэрэ ас-
тыннарда. Кинилэртэн биһиги холобур ылыах-
пытын сөп.

Бу экскурсиябытыгар бийигинниин шэфтһар оройуеннаабы коммунальнай предпрятиелар уонна тупсарам оноруу комбинаттарын салаалта (дирентор таб. С. Н. Дьячновская, партийнай тэрһитэ секретара таб. И. С. Попов, профсоюз местномун председателэ таб. Е. Н. Протасов) автомашина бизрбитэ. Шоферунан комбинат автомеханига В. И. Хоһотанов барсыбыта. Бийиги комбинат салаалтатыгар улаханнык махтаабыт.

Дня Саввина.

Нууцча билинлээх суруйнаачыта В. Г. Короленко аатын сүгэр Амин орто оскулатыгар амин бу оройуонтан төрүтлээх академик Л. В. Кирепский аатын изарайы үрөтөр музейга сэлдэмыбыт билигини барыбытын көрөхсөтө.

Музейны учуутал И. С. Петров тэрийбит. Манна Саха сиригэр, олук Амма өрөйүүнүн билигин территориятыгар бүдүтэллээбит кыргыһымылар, онно хорсун билиылары көрдөтөөбүт кыһыл партизанныар,* өгөйүннэр тустанынан илээнник көрдөргөс, сап-сиригэ кыһамыттар. Бу саадаа Саха сиритэр уонна бүтүн Сибиргэ илээнник билибит тыһыл көмүндир К. К. Байваловка аналлаах туспа музуну баар. Эинэ манна Саха сирин Чапоев, Гроздненский сарни дэтирбит геройа И. Я. Строд саабылаата көрдөрүүгө уурулуубут. Чалчылаачча сэрилэлэни буолбут мээстэтиттэн көстүүгү саз-сеп эинэ биир туспа көрөхсө биллээхтэр.

Эмнэлтийн курдук Амгд оро-
йууныг историйн, кино бол-
диглэх үдэвт дьонун, Ада
дойду Улуу сэрэнтийгэр нэгт-
гэйт үгс хорсунхоодуот ула-
тарын тустарынан снхилин рэн-
сийр стөдөлөр, экспонаттар йт-
бэхтэр.

Саха сириг атын билиһиннээх дьоннорутар анаммыт тусла мунууктар эиһа бааллар. Олортон сымдыбыт киһи болдьомтотун өрдүк Саха доруотун киһи туттута буулуот, бодон тусулар.

АММА ОРТО
ОСКУЛАТЫН МУЗЕЙЫГАР

стоеннай партийнай үзэтиг М. К. Аммосовка аналлаах фото-стенд тардар. Стендэра Максим Кирович 65 хаартыскалара көрдөрүлэллэр. Атын сиргэ ханна дарыны манньык төлөрүтүү М. К. Аммосов олохун-үлэтин көрдөрөр фотогенд суех диэн кэлсиниллэр.

Музей этнографияда аналлаах салаата ураты бвай уонна билэр-төркөрөгө көрөхсө-биллээх. Манна саха норуотун номоһор кийитбит Дедор күлүбэ бөйөтүн уонна сиэнин хамыйахтара бааллар. 165 саастаах төгүрүк саха остуола, 1830 сыллаахха олордоһан баран 1946 сыллаахха хөтөнөн ызыллан манна аҕалылыбыт, баараһай баҕана, сахалар кымыһы астымырта туттар иһит-тэрин төлөрү комплега, сүөгэй иһирдэр мас массасына сылдьыбыт ийин бөдрөмтөтүн ураты тардаллар. Сахалар билиэр мастан арааһы да олус ойуулаан-бичиктээн өнгөрөллөрүн, киһилэр ыһыдыр уустарын, талааныах тарбахтаахтарын көрө-көрө сөгөдүн-малтайаһын.

Аймагд хэс оркуула ахсын
мүлэйдэры тэрийншэ улахан
суолтаны бнэрэллэрини кордтүт.
Ол үөрөнээччидэргэ тэрөнбүт
бнэрэллэрын олодун далаанн,
сайдан нелит историлтын, кини
бнлэргытын үөннэ азыгытын
үбэ өйдүүргэ улахан көнөлөөдүн
коро итээдидит.

Анн ДОГОЮСОВА.

АБАҒА МУЗЕЙА

Һыл партизана А. Е. Крайнева (Ивановка), Амма оройуонун, Абда эһидиэтин бастаамы комсомолецтарыгар, ыһыл партизаннарыгар, рехомоненцтарга анал муштуктар тэрилдибэтэр.

Абара хөрсүн пионердарын
1927 сыллаахха сэтгиннь 9 нү-
нүн түүнүтэр бандымыт Архемьен
баандатып утары өхсүүнуулары

капсир музнуу-стенд бийигини
ордук долгутта. Абада пионердар-
нын охсүхууларын салайбыт
С. Н. Сыроматников Саха сирин
Чапалыын Н. Я. Стрелкаага
абитэ үһү. Эдэр пионердар Ар-
темыны үүрэр охсүхууларыгар
кииллери кытта бириэз сэримлэ-
шчт кырдыага кыһыл партизан
А. В. Жирков ааспыт киһини биг-
һиги оройуонмутутар кэлэ сыл-
дан биһиэхэ маалдьыттаабыта.
Марианна БАРАШКОВА.

Хаар кыдамыннар. Хотугулуу-аржааттан хаарыс тыал сипсийэр. Халлаанга устар халбааа былыттартан дыксынан хантайан көрө-көрө оҥоһуулаах сүөл устун мотоциклынан айныааа сикситэбин. Тонмут көлүйэлэр, күөллэр муустара күн уотуттан чабылааа соньюуулар. Урут өлөхтөөх оскуолааа уояна дедомга директорынан үлэлэбин сирбэр, үрдүн сыырлардаах Диринг бөлүөлөгөр, тийиэн нэлэбин. Бу Эрилик Эристиин аатынан колхоз киин бөлүөлөгө.

Бөхүөлэккэ киирэргин кытта. Дирин уонна Чычаас куоллара сулбобон биэр буолан кэлбээн сыталлара гута харахха быра-
ымаллар. Кинилэр сырыыны-
сыырдарын батыһа хатын ар-
дыйдах чаран баччыгар сана-
дыахтар баччытыраан кастоллор.
Кэлин 6—7 сыл иһинэр бөхүө-
лэк сана тиниттэх тутууларынан
сандаарбыт. Ол курдук 300
миэстэлээх икки мэндимэннээх
сельской Культура дьонто, 320
миэстэлээх оскуола, түөртүү
квартиралаах уонча уолсай
дьыт, балыһа баанньык, өрө
комбината, сада, интернат, өрө-
мүөннүүр мастерской, отут бак-
салаах гараж, гостиница, осто-
лобуой үлэс кирибиттэр. Ону
тэнэ икки мэндимэннээх 12
квартиралаах учууталлар олорор
дьыллара тутуулар.

Болхос парткомун секретарын
солбуулагчы таб. Дмитриев Н.С.
бөхүлэсхэ тутуу хэсгийн
тухуун сурагалаабын. Оуоххэ:
«Тыа сүдэринзэи тутуу хэс-
гийн хылаабынай соруугуан
индустриялаабын буолар. Бийн-
си заводка огуулуллубут бэлэм
конструкциялаах, деталлардаах
никилин квартираллаах үс дьыа-
ни Бэстөөххэ адалан сыйыара-
быт. Ити дьыаэорбитин кулуун
туда түһэртииргэ былаанны-

быт уонна салгын атыллылар баалаахпытэ, — диин хоруйдаата. Колхоз киин аппаратын үлэһиттэрэ кулууп иккис мөңдөмөннөр мээс, түскай миэбэллэрдөөх көп-дьип курдук өлбүтүлүк алааллах кэстөрү үлэлиилэр. Киин бөһүлөк Куйтутатын дьомтэ уонна ууаастардаагы да кулууптар театральнай кириэһилэлэринан уо.д.а. миэбэллэрин хааччылыбыттар.

Дирингэ Илэнч ламын
1947 сылаахха зан бастаан

сынадалар, мөнгөнхтээх хоточкалар, араас таһараһы, табаары түрүмтөй контейнердар Хидир, Хайахсыт, Чакыр суолларынан тигинтти-быспаакка субулаллар абыт.

Өрбүд күн. Хайлахсыт орто
оскулазын үөрөнөтччилэрэ,
учууталлара, техникескэй үлэ-
һиттэрэ сүтэ, курдых тутуур-
лах, кинсто, кырааска кыбы-
ныллах субуотуньука мушту-
буттар. Майна 320 миэстэлэх
сага оскуоланы үлэс кыла-

туугууны колхоху кытта шөгөөх Саха сирин суруйааччылары соһун чилиэннаригэр аһаан ту тууллубут мөндүмээнсөөх дала буулар. Эриэнк Эристинин үйөгү- гингэ аһаллаах паламатыннык аһаас биир кэра көстүүдөөх хыастотигэр туруоруллубута тал- быт кым барытын болгомотун тардыр.

Бэрэ айылгалаах кэпс сөө-
лүүр сириинэ. Үрүң Күөл буо-
лар. Ҕини үрдүк сымыргар ту-
раммын отутус сыллардаахха

руулахгүй хүн буудал аагта, — дийн хэвсгийг тохуйда (хиллээд Советын исполкомун председатели Н. Я. Собалин. — Унхуу сөрөгдартан колхозтаах мэтгээр, колхознай тутул ветсөөмшээр, бөхүүлэн бары өлөхтөөхтөрө кулуунуу саалатыгтар толору мустубуттара. Ити хүн Саха АССР културатын үгөөлөөх үлэбитэ, култура оройуоннаады өтдөлмн сэбидэссэйэ Синцев А. А. бидиыг кулуунуутуи райсовет исполкома сельской Култура дьэстигэр уларыта тушпуутуи түһунал уураадын аадан иһитинэрбитэ уонна култура өтдөлмн сэмаллаах бэлэрин дьиректөр В. Д. Шинигинаа тутсарбыта. Оттон колхознуу бырабылдаманыла та араас төрийн бууларбытыгтар харчынан көмөлөстө.

Колхоз бары биргээдэлэрин колхозтаахтара ити гурдун бэйэлэрин торообут-үөскэбит бэйүлэктэрин киһи билабт гына тулсарбыттар. Киһилэр иһинки кэскиллэро, бэлэаннара оссо киэст. Итинги киһилэр биэр түмсүлээхтэрэ, үлэрэ дьдуурдара кыайыгытар бигэ эрэллээхтэрин.

Эрлийн Эрмэгийн ахынхонь С.А. хонь салхатата барь бичигдээдэлэргэ олох-данах бонпуурууһун тууларьта, культурнай уонна производственай тутууларьтагыга сүүрүн бөлгөмтөгүн туулаан эрмэһа сым иһигэр улахан уларьһылар тахсыматтарьтан ахьһынан. Иһа ба-рыта колхоталхтар түмүүлээх үлэһэрин түмүүтэр ситһһилиһи-тэ чахчы, Колхон иһиниһа өтүүтэр производственай тутууларьтагыга сайһынарарга, сүүһү иһиги-тин ыаралан үлэһэрин мөхкөһа-дидлааһыныга сүүрүн бөлгөмтөгүн туулаһар сорууһах.

САЙДЫ, ҮҮНҮҮ КЭСКИЛЛЭРИНЭН

(СУОЛЛААҒЫ БЭЛИЭГЭЭНИН)

сандаарыта. Оттон билигин элэнтрической уот ула, олох бары салааларыгар туһамаллар буолла. 1966 сыллаахха Д. П. Лазарев аан бастаан телевизоры көрбүтэ. Оттон билигин бөһүөлөк үтүс - мадара телевизор иһин-гэр көөнөҥү сыһыһалларын атаараллар.

Эрлийг Эрстийн дэгийн болхон кийн бейуелэгийн кытта быстактых бидеиһэн баримын ССКП КК уюина ССРС Министр-дэрийн Советын 1968 сыллааххы ылыммыт «Тыа саригэр тутууну барээдэвтиир тукунан» уураах-тарын саязан кэллим. Итхын атидэрийн, тыа саринээди нэ-нилизиньлээх пууннар үчтэй дьндээх уотлах, культурнай-бейтэй уулуубуйналардах түп-сарыны бей бейуелэктэргэ кубу-датуулукх тустаахтар. Чэхэм оннуу үтэ бейуелэк булуудуу дин санаатым бу Дириги.

Тийаглангээх суул устуя тип-
тэриг ийаби. Буруустаммат бэ-
рэбинэлэри тизэмтэ приентэах
таһарае массыналар, кумах
уонна буор тизэмтэ самосваллар,
бэрэбинэ сөспүт тийххингээх
тракторлар, суббуотунньук дьон-
ука тизэллэбит автобуэтара, мас-

инигэ итгү курдук күргөмүзгөх
үлэ саремарда эрдэттен садалан-
жа. Бу күн сана окуула ине:
таһа ырастатанна, штатетниктар
мешкөкөлөннүлэр, түнүктөр
таастанан уурулунулар. Итти
сөргө амыс киһилээх тутазчы-
лэр биригөөдөлөрө бууустан-
мыт бөрөбинэлэртөн котельнай
тутуутум садалааталар. Оттон 5
киһи водопойнай баһиһа тутуу-
тугар түспө түбүккө түстүлэр.
Үһүэ эһенө саһа окуула үр-
дүн - шукатуркалайыккыһа ту-
тууһа.

Колхоз бу бичиргээдэгтйг сэлсхэй Култура дьлгитн, 50 мяс- тлгэх интернат, озо садн, ба- лынн типовой дьлгэрэ улгэ кндрбнтрэ ыраатта. Ырагс ууллах, агном бэлхтлх 5 км устлгэх бнлрарай нүд нлхлг- тлхтлр ббйгэрнн куу-стэрннн үсгэтнлнбн. Арнмнлххх ту- тууну мнлгн кнн ббйгэрнн нлгтн тгггг хардмнлмнрмнн асннн снмннн.

Зуурайачы С. С. Ямаев —
Эрдэнэ Эрстэни төрөөрт үе-
кэбхт нэхилэгэр Чакыра тиг-
лэбин. Того да үхүгү, нэрдэн
илин, яанна дараан сага түтүү-
дэр дэндэсхиттэр. Бигр сүрү

хатанг ойуур, бичигчид, олон
жинан тутуулзбут саал сыхах-
тах саал бэлэгийнхэртэйгэн бу-
руу унаарийарын «Идүү билэ-
дм. Очолорго күөлүн уута куу-
ра үөлөн нирса кубарийа хатан
сытарын санаатым. Осуулаца
үөрөнэ сымдын манна тахсан
бастагм колхозтар билаанарын
нэтерсорбут, дохуут галарсар
бууларбаат. Отгон билигин бүжэ-
тын атын хартымыа. Сарсмар-
даатм дыбарга «Дружба» эр-
бин, аралс насмынхалар, тран-
смордар тнастара сатарыыр. Итн
бараста үлэ дымун үлэлэрин жу-
ыката буолан тутуулар. Манна
эзэс кылаастаах оскуола, тинэ-
вой мараймын, балымаа, аныгы-
тын тинтээх 200 аясталаах
сольскэй Култура динэтин дьээ-
лэрэ, олоо сада баар буолбуттар.
Ону тэһинан колхозтаахтар оло-
роо үгүс санга дьээлэрэ тутуулу-
буттар.

Ийиликкэ културатын ийи-
ни иһа таһа ыраас. Кыһыда бы-
ллах тыһытан тэлтөн кытара
кыһынар. Манаа көрдөрөт аста-
ныла улахан болдомто уурулла-
бут.

Н. СОЛДЬЕВ,
пенсмонд.

УУ ТУНУНАН САНАА

Айылбаны харьсталахын уонна...

одохсуйар. Котор-суурар...

таптымын, харааһын кинигтан...

дорбоншут... Итилер барыта...

«СҮННЭН СУОЛТАЛААХ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОРУКТАРТАН...

АЙЫЛБА ДОБОРУН КӨРДҮҮР

Билегин айылбара кыяллар...

трамвайдар, массынналар тла...

сҕенин аатынан коахат механи...

көмө көрдөһөн турардаахтар...

бүтэ. Ичинни массыннатын кө...

Белорусский ССР-дә ойууру үүннэрин күөсө көргөһүлүк турар...

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС...

С. НЕБЕСНАЙ, агроном. Б. КАЗАНСКИЙ, биолог.